

Kilár Ferenc, Pécsi Tudományegyetem

Tisztelt Professzortársak!

Lányi András felszólalásához szeretném mondanivalóm egyik részét kapcsolni. Ő azt javasolta, vagy talán akár követelte is: „*Legyen az egyetem a tudás társadalmi körforgásának közép-pontja, az iskolarendszer szíve. A tanárképzés váljék az egyetemek páriájából főszereplővé.*” Mit is takarnak ezek a mondatok? Azt, hogy alapok nélkül nincs felsőoktatás. Ha társadalmi méretekben kibontjuk ezt, azt jelenti, hogy születő gyermekek, és azokat felnevelő családok nélkül nincs felsőoktatás. Vagyis amikor felsőoktatásról beszélünk, akkor bele tudjuk-e helyezni gondolatainkat, céljainkat ebbe a gondolatkörbe? Tudjuk-e, hogy amit oktatni akarunk, annak milyen társadalmi kötelezettségei és igényei vannak? S ezért káros a felsőoktatás bármiféle privatizációjáról gondolkodni, mert azoknak, akik oktatnak, azon kell munkálkodni, hogy a megszületett gyermek, megfelelő színvonalon, megfelelő tudással, a „stafétabotot átvéve” kell, hogy az életbe kikerüljön, és nem azon, hogy saját hasznuk hol keletkezik az oktatáson. A felsőoktatásnak az élet minden szintjén van szerepe és kell, hogy szerepe legyen. Nem mindegy az, hogy a felsőoktatásból milyen tanárok kerülnek ki. Sajnálatos, hogy a tanári pálya ma sokak számára csak mintegy „menedék”, ha már máshova nem vették fel, akkor ide bekerülhet, és végül diplomát szerezhet. De lesz-e, lehet-e egy ilyen kezdeti hozzáállással induló tanárnak az a felelőssége, hogy órá van bízva a jövőnk, nagy szavakat használva, a nemzet építése?

Az „Universitas” programról a következőket szeretném elmondani. (Csak úgy mellékesen kérdezem, nem lehet magyar nevet adni egy törvénytervezetnek, amelynek így a címéből nem is látszik, hogy mit takar?) Most csak két kisebb kérdést érintenek. Álságosnak tartom a hallgató által „*elkölthető*” hallgatói utalvány rendszerét. Számomra érthetetlen, hogy „*a hallgató krediteket vásároljon, s abból „állítsa össze” a maga diplomáját*”. Milyen oktatói magatartás, vagy gondolatvilág az olyan, amelyik kijelenti, hogy azt, amit meg kell tanulnia akárkinek, annak kell meghatároznia, aki éppen tanulja azt? A legálságosabb ebben az, hogy ezt, mintegy „hallgatói jogot” deklarálja az előterjesztés, s ezzel megpróbálja előre kihúzni az oktatásban résztvevők alól a talajt, amennyiben tiltakoznának ez ellen. Határozottan tiltakozom minden ilyen kísérlet ellen, és kész vagyok a hallgatók bármelyikével nyíltan megvitatni ezt a kérdést. A másik, az „Universitas program”-mal kapcsolatos kérdésem, hogy valóban egyetemi autonómiát akar-e vagy csak arról beszél. Ha a szöveget elolvassuk, látható, hogy gyakorlatilag mindenben (!) előre megköti a felsőoktatási intézmények lehetőségeit, ezzel teljesen kizárva az igazi autonómiát. Csak szeretném megjegyezni, hogy már csak abból adódóan sincs autonómiája egy egyetemnek, hogy nincs vagyona. Erről ugyan nem e vita keretében kellene beszélni, de ez is lényegesen behatárolja a „fenntartó” (mennyire álságos ez a szó is akkor, ha nem a nemzetet értjük alatta) által előírtak alapján az intézmények lehetőségeit. Szeretném lerögzíteni, hogy nem a privatizációs folyamatokra utalva utaltam az egyetemi vagyona, mert azt teljesen elutasítom.

És végül egy gyakorlati kérdést szeretnék még érinteni. Amióta valamennyire kezünkbe lehetett venni a felsőoktatásban való működésünket, vagyis 1990 óta, nincs olyan év, amelyben valóban nyugodtan az oktatás és kutatás feladatainak szentelhettük volna időnket. Természetesen ezek között voltak kötelezően megoldást kívánó feladatok. De ha összeírjuk, akkor látható, hogy a fokozatszerzéssel kapcsolatos változások, a PhD rendszer kiépítése, a több évig tartó akkreditációs folyamatok, 1993 körül, és 2000-2002-ben, a felsőoktatási intézményeknek az akkreditációja, az intézményi rendszer átalakítása (közismertebb nevén az „integráció”), az intézményfejlesztési tervek kialakítása (amelyek végül, sajnos, lobbierdekek érvé-

nyesülését eredményezték, és nem igazi egyetemi stratégiának a felépítését), aztán a kreditrendszer bevezetése, elhalasztása, majd újbóli aktiválása, s végül most a „bolognai folyamat”, mind-mind az oktatás hatékonyságára befolyással volt, van és lesz. Látjuk-e végül a hasznát ennek? S ehhez a mintegy tíz-tizenöt éves folyamathoz járul hozzá, hogy az oktatási feltételek, sokszor javító szándékú változtatása közepette, a társadalmi változások jelentős mértéke miatt a hallgatók tudásának átlagszínvonala drasztikusan csökkent. Egyelőre megválaszolatlan kérdéseim: Látjuk-e ezen változtatási folyamatoknak a végét? Tudunk-e majd a hallgatók tudásszintjén, az átalakított egyetemeken, főiskolákon növekedést elérni?

Köszönöm, hogy meghallgattak.